

VAN OMMERING G. & VERSTRAEL T.J. 1987. *Vogels van Berkheide. 10 jaar vogelpopulatie-onderzoek in het duingebied Berkheide*. Werkgroep Berkheide/Stichting Publikatiefonds Duinen, Leiden. 214 p. Prijs f 25,00 (te bestellen door overmaking van f 30,00 (inclusief verzendkosten) op girorekening 3 877 722 ten name van Werkgroep Berkheide, Leiden, onder vermelding van "Vogels").

Zoals de subtitel vermeldt, behandelt dit boek de resultaten van tien jaar (broed)vogelpopulatieonderzoek in Berkheide, een duingebied tussen Katwijk aan Zee en Wassenaar. Het boek is dan ook voornamelijk een avifauna van het gebied. Het pleit voor de auteurs dat zij naast hun eigen systematisch verzamelde gegevens ook gegevens van vóór de onderzoeksperiode van onder andere de Katwijkse Vogelwacht in het boek hebben verwerkt.

Het boek is mooi uitgevoerd. De lay-out is goed verzorgd en modern met algemene teksten in één kolom en soortbesprekingen in twee kolommen per pagina. De foto's zijn zonder meer van zeer goede kwaliteit. Daarbij zijn niet alleen vogels als onderwerp gekozen, maar geven de foto's ook een goed beeld van het landschap en van de toestanden in het beheer van het gebied. Ook de tekeningen zijn goed, hoewel enkele vogels iets minder treffend zijn geportretteerd.

De opbouw van het boek is ongeveer als de opbouw bij traditionele avifauna's. Eerst een hoofdstuk met een beschrijving van het gebied, de geschiedenis en de oprichting van de Werkgroep Berkheide, die het onderzoek heeft opgezet en uitgevoerd. Vervolgens wordt de opzet van het onderzoek behandeld en daarna volgen de soortbeschrijvingen van de broedvogels en waarnemingen van de niet-broedvogels.

Een nieuwe en goede uitbreiding ten opzichte van de traditionele avifauna's is dat er na de soortbeschrijvingen een hoofdstuk komt waarin voor de verschillende broedvogelgemeenschappen in het gebied (bos-, water-, moeras-, struweelvogels enz.) per gemeenschap (en niet per soort) de gevonden populatietrends worden besproken. In het laatste hoofdstuk worden aanbevelingen voor een beter natuurbeheer en -beleid gedaan, waardoor het gebied nog veel waardevoller zou kunnen worden dan het nu is.

Naast het feit dat het boek een avifauna van het gebied is, geeft het ook een goed beeld van de redenen voor oprichting van de Werkgroep Berkheide en de jarenlange strijd van de Werkgroep tegen het gevoerde (of eigenlijk niet-gevoerde) natuurbeheer in het gebied en de destructieve waterwinwerkzaamheden van de Leidse Duinwater Maatschappij (onder ander verantwoordelijk voor grote waterstandsfluctuaties in de broedtijd, waardoor vele vogelnesten verloren zijn gegaan). Bij het natuurbeheer blijven sinds dit door Staatsbosbeheer is overgenomen,

al heel wat positieve resultaten te zijn geboekt, zoals een spectaculaire toename van de Wulp door afsluiting van een deel van het terrein voor de recreatie, maar er blijkt tevens nog veel gedaan te moeten worden (o.a. stopzetten van de plezierjacht).

Het boek heeft echter ook enkele kleine tekortkomingen. De presentatie van de gegevens over de niet-broedvogels is in feite niet meer dan een uitgebreide opsomming van de waargenomen soorten en is daardoor niet prettig om te lezen. Voorts zitten er verscheidene slordigheden in het boek, zoals drukfouten, kleine verschillen tussen gegevens in teksten en gegevens in tabellen, en een literatuurverwijzing in de tekst waarvan het betreffende boek niet in de literatuurlijst staat vermeld. Tenslotte wordt bij enkele soorten verzuimd een opvallend verschijnsel in de verspreidingskaart in de tekst te verklaren (bijvoorbeeld een hoge dichtheid in één zeereepkavel voor de Houtduif). Ondanks de kleine tekortkomingen is de "Vogels van Berkheide" een mooi uitgevoerd, goed leesbaar en voor elke vogelaar toegankelijk boek, dat zeker voor duinvogelaars een waardevolle aanwinst in de boekenkast is. – *Ferdý G. S. M. Hieselaar*

SPAANS A. L. (red.) 1989. *Wetlands en watervogels*. Wageningen, PUDOC. 111 p. Prijs f 35,00.

Dit boek bevat de teksten van een zevental voordrachten gehouden op 29 september 1988 tijdens een symposium ter gelegenheid van het afscheid van Jan Rooth als medewerker van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (waar hij 25 jaar lang hoofd van de afdeling Ornithologie was), aangevuld met een summier biografische schets van het scheidende afdelingshoofd (voorwoord door W. J. Wolff) en een bijdrage van Rooth zelf.

Het organiseren van dit symposium, en, meer nog, het publiceren van de gehouden voordrachten zijn prijszwaardige initiatieven; de publikatie past in de traditie van het *Liber Amicorum*. Onderwerpen die aan de orde komen, sluiten goed aan bij de thema's waarvoor Jan Rooth in zijn ornithologische loopbaan bijzondere belangstelling had: onderzoek aan ganzen, flamingo's, steltlopers, meeuwen en sterns, vooral ten behoeve van behoud en beheer van de habitats van deze vogels, de "wetlands". Ongetwijfeld heeft Rooth op dit tamelijk brede terrein een rol van betekenis gespeeld in de ontwikkeling van de Nederlandse ornithologie. Dat hij daarbij heel wat verder keek dan de Nederlandse landsgrenzen was enkele decennia terug minder vanzelfsprekend dan het vandaag de dag is. Nederlandse ornithologen, niet in de laatste plaats die van het RIN, die de telescoop bij voorkeur richten op vogels van wetlands, zwermen tegenwoordig uit tot in Siberië en Spitsbergen, Mauretanië en Guinee-Bissau, hun favoriete soorten achtervolgend naar broed- en over-

winteringsgebieden, om de kennis van deze soorten en hun habitats te verbreden. De inhoud van het boekje is illustratief voor die sterk toegenomen "internationalisering".

Alle bijdragen, met uitzondering van die van A. R. Johnson ("Flamingo's in de Camargue"), werden verzorgd door RIN-medewerkers: W. J. Wolff ("De belangrijkste wetlands voor Nederlandse watervogels"), J. Veen & J. Faber ("Sterns: een bedreigde vogelgroep?"; over resultaten van onderzoek op Griend), A. L. Spaans & R. Noordhuis ("Voedselconcurrentie tussen Kleine Mantelmeeuwen en Zilvermeeuwen"), C. J. Smit & E. Wymenga ("De toepassing van biometrie voor het bepalen van herkomst en trekroutes van Bontbek- en Zilverplevier"), B. S. Ebbing ("Individuele verschillen in pleisterplaatskeuze bij Brandganzen") en A. J. Beintema ("Met de Grutto's naar Afrika"). De artikelen zijn geen letterlijke weergave van de voordrachten, doch in vlotte, luchtige stijl geschreven wetenschappelijke stukken. Qua karakter lopen de opgenomen artikelen uiteen van semi-populaire overzichtsartikelen (handig voor wie zich vlot in de stand van zaken wil inlezen) tot wat pittiger, meer gespecialiseerde stukken, die resultaten van recent onderzoek behandelen. Wie reeds goed thuis is in de literatuur zal vrij veel bekende materie aantreffen.

De bijdrage van Johnson is gepubliceerd in het Engels met een Nederlandstalige samenvatting; de overige, Nederlandstalige, bijdragen omvatten geen Engelstalige samenvattingen, waardoor het boekje voor niet-Neder-

lands publiek niet toegankelijk is. De organisatoren van het symposium zijn er kennelijk niet in geslaagd een bijdrage te laten presenteren over de recente situatie van de Flamingo's op Bonaire, waar Rooth destijds een uitvoerige studie aan wijdde en naderhand bij betrokken bleef. Evenmin is een volledige lijst van Rooth's publicaties opgenomen, iets wat in een dergelijk boek wel verwacht mocht worden.

De laatste bijdrage in het boekje (p. 95-109) is van Rooth zelf: "Lijst van internationaal belangrijke wetlands in Nederland", met als bijlage de bij de Wetlands Conferentie van 1987 (Regina, Canada) opnieuw geformuleerde criteria voor identificatie van wetlands met internationale betekenis. Het betreft een bijgestelde versie van een lijst die in 1985 door het RIN werd opgesteld en als bijlage bij een Kamerstuk over het Nederlandse wetlandsbeleid werd gepubliceerd (niet in de *Staatscourant* zoals vermeld). Volgens de flaptekst is deze bijdrage vooral opgenomen ten behoeve van Nederlandse "beleidsmakers". Deze lijst doet denken aan een eerder door Osieck samengestelde lijst (*Limosa* 55: 43, 59: 75), doch in Rooth's bijdrage wordt daarvan geen gewag gemaakt. De oplettende beleidsmaker zou het wel eens kunnen gaan duizelen bij vergelijking van de twee lijsten... Aan redactie en productie is de nodige aandacht besteed. Het boekje kan ieder die ook maar enigszins belangstelling heeft voor watervogels en hun habitats van harte worden aanbevolen. – R. van Halewijn

